

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiae, M.DC.XVI.

Disp. XIV. De prodigijs quibus Christi natiuitas demenstrata est, præ
sertim Magis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

communit. & consumit vniuersa Regna terra, & ipsum stabit in aeternum: vt dicitur Daniel. 2.

ARTICVLVS VIII.

Verum Magi conuenienter ad Christum adorandum venerint.

Doctum sic proceditur. Videtur, quod Magi non conuenienter ad Christum venerint. Vnicuique enim Regi reuerentia debetur a suis subiectis: Magi autem non erant de Regno Iudeorum. Ergo cum ex visione stelle cognouerunt natum esse Regem Iudeorum, videtur, quod inconuenienter venerint ad eum adorandum.

2. Præterea. Stultum est viuente Rege aliquo, extraneum Regem annuntiare. Sed in Regno Iudæa regnabat Herodes. Ergo stulte fecerunt Magi, aliter Regis natiuitatem annuntiantes.

3. Præterea, certius est celeste indicium, quam indicium humanum. Sed Magi ducati celestis indicij ab Oriente venerant in Iudæam. Stulte ergo egerunt, præter ducatum stellæ humanum indicium requirendo, dicentes, Vbi est qui natus est Rex Iudeorum?

4. Præterea, Munerum oblatio, & adorationis reuerentia, non debetur nisi Regibus iam regnantibus. Sed Magi non inuenerunt Christum regia dignitate fulgentem. Ergo inconuenienter ei munera, & reuerentiam regiam exhibuerunt.

Sed contra est, quod dicitur Isa. 60. Ambulabunt Gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui. Sed qui Diuino lumine ducuntur, non errant. Ergo Magi, absq[ue] errore, Christo reuerentiam exhibuerunt.

Respondeo dicendum, quod sicut dictum est, Magi sunt primitiæ Gentium in Christum credentium: in quibus apparuit, sicut in quodam præfatio fides, & deuotio Gentium venientium a remotis ad Christum. Et ideo sicut deuotio, & fides Gentium est absq[ue] errore per inspirationem Spiritus sancti: ita etiam credendum est Magos a Spiritu sancto inspiratos: sapienter Christo reuerentiam exhibuisse.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut Augustinus dicit in sermone Epiphaniæ, cum multi Reges Iudeorum nati fuissent, atq[ue] defuncti nullum eorum Magi adorandum quaesierunt. Non itaque Regi Iudeorum quales illi esse solebant, hunc tam magnum honorem longinquæ alienigenæ, & ab eodem regno profus extranei a se debere arbitrabantur: sed talem natum esse didicerunt, in quo adorando, se salutem, quæ secundum Deum est, consecuturos minime dubitauerunt.

Ad secundum dicendum, quod per illam annunciationem Magorum præsignabatur const[antia] Gentium, Christum vsque ad mortem confitentium. Vnde Chrysostomus dicit super Matth. quod dum considerabant Regem futurum non timebant Regem presentem: adhuc non viderant Christum, & iam parati erant pro eo mori.

Ad tertium dicendum, quod sicut Augustinus dicit in sermone Epiphaniæ: Stellæ quæ Magos perduxit ad locum, vbi erat cum matre Virgine Deus Infans, poterat eos ad ipsam perducere ciuitatem Bethlechem, in qua natus est Christus: sed tamen subtraxit se, donec de ciuitate, in qua Christus natus erat, etiam Iudeis testimonium perhiberent: vt sic gemin[is] testimonio confirmati (sicut Leo Papa dicit) attentioni fide expeterent, quem & stellæ claritas, & prophetiæ manifestabat authoritas. Et ita ipsi annuntiant Iudeis Christi natiuitatē, & interrogant locum, credūt & quaerunt, tanquā significantes eos, qui ambulant per fidem, & desiderant pacem: vt Augustinus dicit in sermone Epiphaniæ. Iudei autem indicantes eis locum natiuitatis Christi, similes facti sunt fabris arce Noë, qui alii, vbi euaderent, præstiterunt, & ipsi diluuiio perierunt. Audierunt, & abierunt inquisitores, dixerunt,

Fr. Suarez, Tom. 2.

& remanserunt doctores similes lapidibus miliaris, qui viam ostendunt, nec ambulant. Diuino etiam nuntio factum est, vt aspectu stelle subtraheretur; Magi humano sensu in Ierusalem irent querentes in ciuitate regia Regem natum, vt in Ierusalem primo Christi natiuitas publice annuntiaretur (secundum illud Isa. 2. De Sion exibit lex, & verbum Domini de Ierusalem) & vt etiam studio Magorum de longe venientium, damnaretur Iudeorum pigris prope existentium.

Ad 4. dicendum, quod sicut Chrysostomus dicit super Matth. si Magi tertium regem quærentes, venissent, fuissent confusi: quia tanti itineris labor sine causa suscepissent, vnde nec adorassent, nec munera obtulissent. Nunc autem quia celestem regem quærebant, etsi nihil regalis excellentie in eo viderent, tamen solius stelle testimonio contenti eum adorauerunt: vident enim hominem, & agnoscunt Deum. Et offerunt munerum dignitati Christi congruentia: aurum quidem, quasi Regi magno: thuris, quod in Dei sacrificio ponitur, immolatur vt Deo: myrrha, quæ mortuorum corpora condiuntur, præbetur, tanquam pro salute omnium morituro. In quo etiam, vt Gregorius dicit, instruimur, vt nato Regi aurum (per quod significatur sapientia) offeramus, in conspectu eius, sapientia lumine splendentes. Thuris autem, per quod exprimitur orationis deuotio, offerimus Deo, si per orationum studia Deo redolere valeamus, Myrrham autem, quæ significat mortificationem carnis, offerimus, si carnis vitia per abstinentiam mortificemus.

DISPUTATIO XIV.

In sex sectiones distributa.

De signis, & prodigijs, quibus Christi natiuitas manifestata est, præsertim Magis.

Iuues Thomas in tota hac quæst. non disputat solum de illa manifestatione Christi nati, quæ eadem die, seu nocte natiuitatis eius facta est: sed simpliciter de omnibus manifestationibus, quæ illis diebus Natiuitati proximis in Scriptura factæ esse leguntur, & eas ad quatuor reuocat. Prima facta dicitur Mariæ, & Iosepho, quam attigit art. 2. ad 2. de qua nihil aliud dicit, quam eam esse factam ante natiuitatē Christi, quia ad eos pertinebat reuerentiam exhibere proli conceptæ in vtero, & etiam obsequi nascituræ, & hoc quidem indubitatum est, quantum ad reuelationem fidei, quam Virgo, & Iosephus habuerunt de Diuinitate & dignitate Christi nascituri, & de modo etiam (vt existimo) nascendi salua matris integritate, & virginitate, quanquam hoc posterius non sit tam certum, sicut prius, quod in Euangelio expressius habetur, de qua re plura dicam inferius tractando de perfectione fidei B. Virginis. An vero circumstantiæ huius natiuitatis, scilicet locus, tempus, & reliquæ reuelatæ fuerint Beatæ Mariæ, & Iosepho ante Christi ortum, incertum est, pie tamen ita credi potest. Ratio enim D. Th. hoc etiam probabiliter persuadet, oportuisse scilicet hæc etiam illis prius manifestari, vt conuenientius, & opportunius nascituræ proli deservirent. Et de hac manifestatione nihil aliud dicendum occurrit. Secunda ergo manifestatio facta est pastoribus, tertia Magis, quarta Simeoni, & Annæ, de quibus promissæ D. Tho. agit in omnibus his articulis. Quia vero de prima, & tertia pauca dicenda occurrunt præter ea, quæ in Euangelio continentur, quæ ad illas pertinent, quæq[ue] omnibus his manifestationibus, & alijs signis, vel prodigijs in hac natiuitate factis communia sunt, in sequenti sectione expediemus: in reliquis vero, quæ ad Magorum aduentum, & adorationē pertinent, & longiore indigēt expositione, persequemur.

N

SE-

SECTIO I.

Quibus signis, quibusque personis Christi natiuitas manifestata sit.

DE materia huius dubij nihil ferè certum inuenio præter ea, quæ Euangelistæ referunt, & ideo brevissimè dicendum est, quamvis non oportuerit Christi natiuitatem vniuerso orbi statim manifestari (vt circa art. 1. D. Tho. explicatum reliquimus) oportuisse tamen aliquo modo disponi, seu præparari mundum, vt venientem Saluatorem susciperet. Vt enim ait Leo Pap. ferm. 1. de Epiphan. Ad omnium hominum spectabat salutem, vt iam vniuerso declararetur mundo, cum adhuc exiguo detineretur oppidulo. Quocirca eo tempore adimpletum videtur, quod Aggæus Propheta. c. 2. prædixerat. Adhuc vnum modicum est, & ego commouebo celum, & terram, & mare, & aridam, & mouebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus. Varia enim legimus in historiis eo tempore accidisse prodigia, vt videre licet in Orofio libr. 6. cap. 22. & sequentibus, & in Iulio Obsequente libr. de prodigijs, capit. 128. & sequent. quæ licet non omnia in die natalis Domini facta fuerint, vniuersa tamen ad Christi ortum illustrandum diuinitus ordinata fuisse, omnes Scriptores, ac Catholici annotant.

Leo Pap.

Aggæus.

Orof.

Iul. Obseq.

Prodigia in

aduentu

Christi qua-

lia.

Bonauent.

Lippoman.

Surius.

Caf. Baron.

Templum

pacis, Rome

quando fue-

rit.

Trithem.

Ioseph.

D. Thom.

Orof.

D. Thom.

Iul. Obseq.

Plin.

Primum prodigium sit de templo pacis, quod à Romanis æternum existimabatur, quod ex suis oraculis haberent, donec Virgo pareret, duraturum: corruisse autem dicitur ea nocte, qua Deipara Christum peperit. Ita refert Bonauent. opus de quinque festiuitatibus pueri Iesu, capit. 2. & habetur etiam in quadam homilia de natiuitate Christi, quæ sub nomine Petri Damiani habetur in Lippomano tom. 8. & Surio tom. 6. Cæsar tamen Baronius, in principio suorum annalium diligenter obseruauit homiliam illam non esse Petri Damiani, quod in ea mentio fiat Bernardi, qui (vt ipse dicit) quinquaginta annis, vel (vt ex Trithemio colligitur) nonaginta posterior fuit, & erudite ostendit historiam illam non solum incertam, sed etiam falsam esse, quia ante Vespasianum, qui templum pacis Romæ ædificauit (teste Iosepho libr. 7. de bello Iudaico) nullum aliud templum pacis Romæ fuisse legitur, quod in natali Christi corruiere potuerit.

Secundum prodigium refertur de fonte olei, qui Romæ toto quodam die sine intermissione fluxit. Huius meminit D. Th. hic art. 3. ad 3. & multi existimant hoc accidisse eadem die, seu nocte, qua Christus natus est. Orofius tamen, qua dicto libr. 6. cap. 19. huius prodigij meminit illud tertio anno Triumviratus, hoc est viginti septem annis ante Christi natiuitatem accidisse confirmat, quanquam illa significatum fuisse dicat Christum (qui vnus interpretatur) regnante Augusto fuisse nasciturum. Idemque dicit de multis alijs prodigijs, quæ eodem tempore refert accidisse: quale etiam tertium illud prodigium est, quod D. Th. eodem supra citato loco ponit, de tribus solibus, qui in Hispania apparuerunt, in vnumque paulatim coierunt. Cuius etiam meminit Iulius Obsequens supra. Plinius vero, libr. 2. histor. c. 31. sæpius refert apparuisse tres soles: non dicit tamen in vnum coiuisse, quamvis hoc tempore Augusti Imperatoris accidisse commemorat prope initium Triumviratus, vt ex Consulibus, quos ibi refert colligi potest.

Quarto refert Sanctus Bonau. citato loco, in nocte natiuitatis omnes nefando peccato inquinatos subito interiisse, additque alia, quæ incerta sunt. Quintum prodigium esse potest, dæmonum oracula eo tempore conticuisse, & interdum vel innitum dæmonem hanc causam, seu rationem sui silentij

A reddidisse, vt Niceph. post alios refert lib. 1. hist. c. 17. Cum enim Augustus nullum in templo Apollonis responsum acciperet, causamque interrogaret, tandem respondit in hunc modum.

Me puer Hebraus, diuos Deus ipse gubernans
Cedere sede iubet, tristemque redire sub Orcum:
Atq; ergo dehinc tacitæ abscedito nostræ.

Sexto ac postremo loco prodigij ponere possumus generalem pacem in vniuerso Imperio Romano sub vno Principe factam, vt Christus Princeps pacis nasceretur, sicut prædictum fuerat Isa. 9. & 11. Habitabit lupus cum agno, &c.

Secundo dicendum est oportuisse Christi natiuitatem aliquibus personis peculiariter manifestari. Hoc recte declarat D. Th. hic art. 2. quoniam sicut posset in detrimentum fidei cedere, si Christus omnibus absque delectu manifestaretur: ita etiam si omnes lateret. Nam sapientia abscondita, & thesaurus inuisus, quæ utilitas in vtriusq; Eccl. 20. Item propter hanc causam resurrectio Christi, quamvis non fuerit omnibus patefacta, demonstrata tamen est rebus præordinatis à Deo, vt dicitur Act. 10. Deniq; ex Euangelio hoc constat, in quo tres narrantur huius mysterij manifestationes. Prima facta pastoribus, circa quam solum occurrit notandum ex Beda de locis sanctis cap. 8. illos pastores fuisse tres, & in loco, vbi eis apparuit Angelus, fuisse Ecclesiam ædificatam: Illum autem locum fuisse prope Bethlehem iuxta turrim Ader, id est prædictum, iuxta quam Iacob pauit greges suos (vt refert Hieron. in epitaphio Paulæ, seu epist. 27.) Secunda est facta Simeoni, & Annæ: quam inquit D. Th. art. 6. factam eis esse in templo. Intelligendus autem videtur quoad visibilem, seu corpoream manifestationem Christi nati, simul cum interna illius cognitione. Nā quo ad aliquam interiorum reuelationem ante præcessisse videtur. Nam de Simeone inquit Luc. cap. 2. quod responsum acceperat à Spiritu Sancto, non viuere se mortem, nisi prius videret Christum Domini, & venit in Spiritu in templum. De hac reuelatione præter Ambr. & expositores Luc. 2. legi possunt homiliæ sanctorum Patrum de festo Purificationis, & de Simeone legi potest Epiphani. libr. de Vitis Prophetarum iuxta finem, & Timotheus presbyter Ierosolymitanus sermone de Sancto Simeone: de Anna vero legi potest Ambr. in libr. de viduis parum à principio, & Cyrillus Ierosolymitanus, catech. 10. & de vtroq; Gregor. Nyssen. & Amphilocheus, & Chrysostomus, hom. de occurfu Domini.

Tertia reuelatio facta est Magis, de qua in sequentibus sectionibus fuisse dicendum est. Nunc solum est obseruandum, duas priores reuelationes factas esse Iudæis: tertiam vero Gentibus. Hoc tamen ordine, vt prius Christus natus visus sit à pastoribus Iudæis, deinde adoratus à Magis gentilibus: postea in templo cognitus à Simeone, & Anna Iudæis. Quibus significatum est, Christum esse Saluatorem Iudæorum, & gentium, & ab vtriusque esse cognoscendum, & adorandum: ita tamen, vt agnitionis Christi initium à Iudæis sumeretur, ab eis vero ad gentes transfret, in eisque propagaretur, & conseruaretur vsque ad finem sæculi, quando Iudæorum vocatio iterum consummanda est. Indicaui hoc Augustinus, sermone secundo de Epiphania, dicens, Nunc ergo charissimi gratie filij, & heredes, videte vocationem vestram in manifestato Iudæis & Gentibus Christo, tanquam angulari lapide, perseverantissima dilectione coherere. Manifestatus etenim est in ipsis cunabulis infantie sue iis qui prope, & iis qui longe erant, Iudæis, in pastorum propinquitate, gentibus, in Magorum longinquitate. Et sermone quarto, illi Magi, quidnam fuerunt, nisi primitia Gentium Israelitæ Pastores, Magi gentiles: illi prope, isti longe, virique tamen ad angularem lapidem cucurrerunt: veniens qui prope, sicut Apostolus dicit, euangelizauit pacem nobis, qui eramus longe, & pacem hiis qui prope: ipse est enim pax nostra,

Nicephor.

Isai 9. & 11.

Natiuitas

Christi ma-

nifestatio

necessaria.

D. Thom.

Eccl. 20.

Act. 10.

Beda.

Hieron.

D. Thom.

Luc. 2.

Epiphani.

Timoth.

Ierosolym.

Ambr.

Cyrill.

Ierosolym.

Gregor.

Nyssen.

Amphiloch.

Chrysostom.

Augustin.

Chrysost. nostra, qui fecit vtraque vnum. Addit vero Chrysostomus homilia sexta super Matthæum, voluisse Christum ab ipso statim initio, *Offitium gentibus referare, vt ludeorum amentiam reprehenderet, & domesticos cultores suos per externos erudiret.* Considerat etiam Rupertus libro secundo in Matthæum prope initium, in Magorum adoratione gentium perfectionem præsignificatam esse. Pastores enim ludæi, & ab Angelo instructi, non adeo sunt eruditi, vt procidentes adorarent, aut munera offerrent, sed tantummodo, *venerunt, & cognouerunt de verbo, quod dictum erat illis: Magi verò primitiæ gentium, & venerunt, & procidentes adorauerunt, & munera obtulerunt,* quibus interiori fidem, magnamque mysteriorum Christi cognitionem protestati sunt.

SECTIO II.

Quot, & cuius conditionis viri, Magi fuerint.

Glossa. **T**Am de numero, quam de Magorum statu, & conditione varia est Scriptorum opinio. Glossa enim Matthæi secundo, eos in magna multitudine fuisse existimat. De illorum vero statu, & conditione, quidam existimant illos fuisse Reges: alij vero negant, quibus magis assentit Iansenius, capit. nono concordia. Fundamentum est, quoniam neque Euangelista eos Reges vocat: quod tamen non tacuisset, quippe cum ad gloriam Christi non parum pertineret, quod non quilibet homines, sed Reges, ac Principes illi submitterentur. Præterea hoc explicare fuisset necessarium ad perfectam historiæ narrationem. Erat enim hæc circumstantia valde necessaria: tum ad intelligendas prophetias in hoc mysterio impletas: tum etiam, vt Sacramentum futuræ conuersionis gentium expressius indicaretur. Ad hæc, si Magi Reges fuissent, Herodes certe regio Honore & apparatu eos exceperisset, quod tamen non fecit, quantum ex Euangelio colligi potest. Denique hoc plurimum suadet, quod nullus veterum Patrum eos Reges appellat. Quamquam, quia erant potentes viri, & propter magiam, seu sapientiam Regi adstant, quia sine eorum consilio nihil in regno fieret, Reges appellari possint. Huiusmodi autem fuisse sapientes, & magos in Perside ex libr. Esther colligi potest: ex qua Regione Magos venisse, postea ostendimus. Et in hanc sententiam videtur inclinare Hieronymus, Daniel. 2. qui dicit apud Chaldeos philosophos, & sapientes Magos appellari, & iuxta eorum sententiam Reges, & Principes eiusdem gentis omnia facere, & subdit, *vnde & in natiuitate Domini, ipsi primum ortum eius intellexerunt.* De eorum denique scientia varia etiam est opinio. Quidam enim existimant illos vere fuisse sapientes, alij vero fuisse maleficos, & ariolos. Ita sentit Augustinus sermone secundo de Epiphania, dicens. *Præualeat imperitia in rusticitate pauperum, & impietas in sacrilegiis Magorum.* Idem sentit Origenes, libr. primo contra Celsum, circa finem, vbi Magos interpretatur, *qui cum demonibus habent commercium, eosque ad artes suas, & operationes inuocare solent.* Et subdit viso in celis prodigio, vltos fuisse hos Magos suis incantationibus, vt quid significaret, intelligerent: demones autem iam a Christo superatos conticuisset, indeque coniectasse hominem, qui per stellam significabatur, potentiorum esse demonum, ideoque eum adorare decreuisse. Idem fere homilia 13. in Num. Inclinat in eandem sententiam Basilus, homilia de humana Christi generat. & Iustinus Martyr contra Triphonem circa medium in illis verbis: *Magi enim, quos demoni sibi vendicarat ad omnia maleficia, postquam venerunt, vt adorarent Christum, videntur ab illo desecisse redacti in huius potestatem.* Idem sentit Ignatius epistol. 14. ad Ephesios circa finem, vbi agens de stella, quæ apparuit Magis, inquit: *Hinc emanauit mundi sapientia: præstigia facta sunt nuge: magia risus, omnes ritus malitiæ aboliti.* Et ab hac senten-

A tia non abhorret D. Thomas hic articulo tertio, ad secundum. Fundamentum horum authorum solum in Magorum nomine positum est, quia Magiæ nomine huiusmodi artes maleficæ significari solent, vt sumitur ex Philone libro trigesimo historiæ, capite primo, & Tertullianus libro de idolatria, vbi Plinius: hac ratione dicit magiam Romanis legibus puniri.

B Dicendum vero est primo, hos Magos tres tantum numero fuisse. Hæc est communis sententia Sanctorum, Leonis Papæ, sermone primo de Epiphania. Tribus igitur Magis, & cat. & sermone quarto. Tres itaque viri, & cat. & sermone quinto. Tres Magos præiusta stella perduxit. & in reliquis sermonibus semper illos tres fuisse testatur August. serm. primo Epiphaniæ, vbi dicit significatum esse Trinitatis mysterium in tribus muneribus, & tribus personis, singulis singula munera offerentibus. Rupertus libro secundo in Matth. Tres homines, inquit, tribus partibus orbis Asiæ, Africa, & Europæ, fidei confusione, & adorationis exempla existere meruerunt. Eadem est sententia Anselmi, & fere reliquorum exppositorum Matthæi secundo. Et coniectura ex tribus muneribus desumi potest, si verum est (quod Augustinus dixit) singulos singula munera obtulisse, quod etiam probat Beda infra citandus. Quamquam Anselmus supra, & Abulensis quæstione decima octaua in Matth. secundum capit. potius existimant singulos tria munera obtulisse, quia hoc magis congruit mysterio, quoniam singuli agnoscebant, & profitebantur Christum esse Deum, Regem, & mortalem hominem: hæc itaque coniectura incerta est. Maius argumentum sumi potest ex communi sensu Ecclesiæ, & vulgari, ac antiquissima pictura. Denique Beda in collecta-
Beda. neis, non longe à principio, horum virorum nomina, vultusque describit. Prius, inquit, dicitur fuisse *Magorum Melchior senex, & canus, barba proluxa, & capillis, auro uentis inderbis, rubicundus, thure, quasi Deo oblatione digna, Deum honorabat.* Tertius fuscus integre barbarus, Balthasar nomine per myrrham filium hominis moriturum professus est.

*D*ico secundo, hos non fuisse maleficos, sed verisimile est, fuisse sapientes Astrologos. Docet expresse Anselmus, Matth. 2. dicens. Non malefici, sed sapientes Astrologi fuerunt. Quæ verba sumptis ex opere imperfecto homil. 2. Rupertus etiam vocat sapientes gentiles, indicat Leo Papa, serm. 4. de Epiphania. his malefici. verbis, *Gens, quæ spectandorum siderum arte pollebat,* Rupertus Cyprianus, sermone de stella, & Magis, Ar. te, inquit, *mathematica vim, & discursum nouerant planetarum, & elementorum naturam, & astrorum ministeria certis experimentis obseruabant.* Inclinat in eandem sententiam Isidorus libro, de passionibus Domini, cap. decimo quarto. Fundamentum huius sententiæ esse potest, quia nomen Magorum non semper in malam sumitur partem: sed interdum veros sapientes significare solet, ergo non est, cur propter solum Magorum nomen eos maleficos esse iudicemus. Nam ex illo solo nomine hoc non probatur: qui autem non probatur malus, bonus præsumi debet. Assumptum patet, primo ex Isidoro libro octauo Etymolog. capite nono, vbi dicit primum stellarum interpretes Magos fuisse vocatos, & subdit huiusmodi fuisse, qui ad Christum adorandum venerunt. Quamquam ibidem etiam dicat maleficos vulgo Magos appellari. Deinde ex Hieronymo Danieli secundo, vbi sic inquit, *Videntur mihi incantatores esse, qui verbis rem peragunt, Magi, qui de signis philosophantur, malefici, qui sanguine viuunt, & victimis.* Et infra. *Consuetudo, & sermo communis Magos pro malefico accipit, qui aliter habentur apud gentem suam, eo quod sint philosophi Chaldeorum, & huiusmodi significat fuisse hos Magos, qui Christum adorauerunt.* Et similia fere habet Isai. 47. vbi tamen indicat hos

Magos fuisse ex iis, qui ex Astorum cursu, lapsique siderum res humanas regi arbitrantur. Tertio idem Hieronym. tom. 9. in regula monachorum, capite. de abstinentia Philosophorum, refert apud Persas tria fuisse genera Magorum, & quosdam eorum fuisse doctissimos, & eloquentissimos, qui præter farinam, & oleum, nihil aliud in cibum sumebant, non est ergo incredibile, ex horum genere fuisse Magos Christi adoratores.

Adoratores
Christi Ma-
gi Reges fue-
runt.

Dico tertio, Quamquam incertum sit an isti Magi Reges fuerint; verisimile tamen, ac probabile est, eos Reges fuisse. Prior pars ex dictis inter referendam contrariam sententiam satis constat. Posterior vero probatur testimonijs antiquorum Patrum, Augustini. seu Author. operis de mirabilibus sacre Scripturæ. libro. 3. capit. 4. hoc sentit in verbo illo, Reges alacres pergunt. Idem serm. 43. ad fratres in eremo. Audistis, inquit, fratres mercharissimi, sanctissimos Reges Dominum diligenter quævisse. Tertullianus libr. 3. contra Iudeos. capite 9. de hoc mysterio interpretans verba Isai. 8. Antequam sciat puer vocare patrem suum, & matrem suam, auferetur fortitudo Damasci: & illud Psalm. 72. Dabitur illi de auro Arabiæ, & Reges Arabum, & Saba dona adducent, inquit. Nam & Magos Reges fere habuit Oriens, & Damascus Arabia retro deputabatur, antequam transcripseret in Syrophanicem ex distinctione Syriarum, cuius tunc virtutem Christus accepit, accipiendo insignia eius, aurum scilicet, & odores. Vnde Isidor. libr. de passionibus Domini capit. 15. idem sentiens, inquit, Nam & Magos Reges habuit Oriens. Et uterque videtur alludere ad locum Plinii supra citatum ex libr. 30. capit. 1. Cicer. etiam refert libr. de Divinat. neminem esse potuisse Regem Persarum, qui non prius Magicam scientiam didicisset, quod etiam retulit Philo. libro. de specialibus legibus. Theophyl. præterea Matth. 2. eos Reges Persas appellat. similiter & Anselm. ibi Reges vocat. Quam sententiam multi alij expostores sequuntur, & eandem docet Arnoldus Carnotensis, in opusculo de laudibus Virginis. Reges, inquit, Arabum, & Saba, ab Oriente egr. s. sequenti stellam insoliti luminis, genibus curvatis, & humi purpura d. fluente, Iesum nostrum pannosum adorantes donis Sacramentalibus venerati sunt: Et confirmatur. nam Patres dicunt, & Ecclesia in officio festi Epiphaniæ, indicat, in hac Magorum adoratione impletam esse prophetiam David

August.

Tertullian.

Isaia 8.

Psalm. 72.

Isidor.

Plin.

Cicer.

Theophyl.

Arnold.

Carnot.

Psalm. 71.

Isai. 60.

Prophet.

Chrysost.

Eucher.

Julian. Archieps.

Telet.

Arnold.

Carnoten.

Hieronym.

Psalm. 71. Reges Tharsis, & insulam muneribus offerent, Reges Arabum, & Saba dona adducent; Cui concinit Isaias capit. 60. dicens. Et ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui. Recte enim stella, quæ Magis apparuit, splendor ortus Christi, & lumen illum indicans interpretari potest, quam sequentes ambulabunt gentes, & Reges Magi, ut Christus natum colerent. Vnde infra subdit, Omnes de Saba venient, aurum, & thus deferentes, &c. Ita exposuit D. Prosper. de promissis & prædictis. De parte tertia promissis. 6. Chrysostomus homilia. 1. ex varijs in Matthæ. & Eucherius in Isaiæ. & Julianus Archiepiscopus Tolertanus, libr. 1. contra Iudeos à medio, & Arnoldus Carnotensis supra. Nec dissentit commentarius Hieronym. Psalm. 71. dicens, in Magorum muneribus inchoatum esse, quod ibi fuerat à Prophetâ prædictum: subdit tamen. Ipsi enim gentium, Regumque typum tenuisse monstrantur. Quibus verbis contrariæ sententiæ, & Iansenij expositioni favere videtur: tamen sicut dicens Hieronymus, hos Magos fuisse typum gentium, non excludit quin vere gentiles fuerint, ita dicens fuisse typum Regum, non excludit, quin vere Reges fuerint, earumque Regum, ac Imperatorum. Et quamvis hæc sententia, non possit in Evangelio satis fundari; tamen dona, quæ Magi obtulerunt, non videntur Regibus indigna, & verbum illud Apertis thesauris suis, apparatus regum indicat. Evangelista vero Magorum nomine, potius quam Re-

gum usus est, fortasse, quia sapientiæ nomen dignius, quam potentia existimavit. Vel (ut Canus dixit) libr. vnde de locis, capite quinto ad quartum) non existimavit Evangelij testimonium regio apparatu cumulandum. Quod vero Herodes Magos, parum honorifice exceperit, Herodianæ superbiæ tribuendum existimavit idem Canus. Ego vero ex Evangelio non video colligi posse, quo apparatu, vel honore Magos exceperit. Itaque Evangelij historia ab hac sententia non abhorret, & antiqui Patres (quicquid Iansenius dicat) ita simpliciter loquuntur; Et alioqui sententia hæc plausibilis est: eamque Christianus populus iam olim imbuat, non est ergo, cur sine alio fundamento, aut utilitate deseratur: pie igitur ac probabilissime creditur Magos fuisse Reges.

SECTIO III.

Ex qua regione venerint Magi ad adorandum Dominum.

De circumstantiis huius mysterij diligenter inquirendæ sunt, locus scilicet, & tempus, quoniam ex earum cognitione historia veritas multum pendet. In utraque autem duo loca & tempora explicanda sunt, nimirum locus vnde discesserunt, & ad quem venerunt, seu in quo Christum adorarunt: & similiter tempus in quo stella eis primum apparuit, ut in eo à patria sua discessissent credantur: & tempus in quo Christum venerati sunt.

Principio igitur de regione ex qua Magi venerunt, Evangelium solum dicit eos ab Oriente venisse. Vnde hoc solum certum est, nimirum patriam Magorum respectu Bethlehem Orientalem fuisse. Animaduertendum est enim, particulam illam, Ecce Magi ab Oriente venerunt, dupliciter posse exponi, primo tantum respectu, habita ratione utriusque loci, ex quo, & ad quem tendebant: quo sensu, qui Roma Hispaniam veniret, posset dici ab Oriente venire, id est à regione, quæ respectu Hispaniæ Orientalis est. Quod exemplum declarat hunc sensum, licet quiddam verum contineat; non tamen esse proprium, nec satis explicare sensum dictorum verborum. Alio ergo modo explicari potest absolute ab Oriente; id est, à regione aliqua in Orientali plagita: quem sensum magis etiam explicant sequentia verba. Vidimus stellam eius in Oriente. Hic enim modus loquendi (ut ex usu etiam Latinorum constat) proprie indicat illam mundi partem, quæ Orientalem plagam occupet, sicut Oriens dicitur hæc pars, quam nos habitamus, in qua licet respectu possint distingui pars Occidentalis, & Orientalis: tamen simpliciter non appellatur hæc regio Oriens, sed Occidens. Quoniam autem ipsum Oriens vastissimum est cui Palestina confinis est: & quasi terminus eius, quamquam isti Magi dicantur ab Oriente venisse, intelligi potest (ut hic Divus Thomas articulo. tertio, ad tertium notavit, & dubium reliquit) venisse à vicino aliquo Orientali loco, vel à remotis Orientis partibus: hoc vero posterius magis indicant verba Evangelij. Vidimus stellam eius in Oriente, & illud Reversi sunt in regionem suam. Et ita hoc sepe repetit Leo Papa in sermonibus de Epiphania, in quorum secundo inquires. Hunc principem natum longinquæ Orientalium gentium nationes insolito novis splendoris dederunt, & in tertio vocat Magos remotioris Orientis habitatores, & sermone quarto, gens in longinquæ Orientalis plagæ regione consistens, & sermone quinto, Hoc autem signum, quod Magos in longinquo positos efficaciter movit, &c. & sermone sexto, à remotissima Orientis parte venerunt. Et eodem modo loquitur Chrysostom. homilia. sexta, in Matt. Ambrosius libr. secundo, in Lucam, capite de Magis, & alij Patres infra citandi. Quorum sententia aptior etiam est ad exagger-

Regio Ma-
gorum Ori-
entalis.

Leo Papa.

Chrysost.

Ambros.

exaggerandum, & amplificandum mysterium. Et hæc est sufficiens ratio, seu congruentia, propter quam creditur Christus, potius ex remotis, quam ex vicinis regionibus Magos ad se colendum, & adorandum adduxisse.

Quæ autem fuerit illa Magorum regio incertum est, quia ex Scriptura nihil habemus, & sancti Patres varie loquuntur. Quidam enim ex Persia eos venisse dixerunt, fortasse quia Maiorum autoritas inter Persas maxima fuit, ut ex Plinio, & Cicerone supra retulimus. Ita Basiliius homil. de humana Christi generatione, & Iuvenius libro secundo Historia Evangelica, Chrysostomus (quem sequuntur Theophylactus & Euthymius) homilia 6. in Matth. Qui insuper addit eos ex Septentrione venisse. Nam & Hieronym. Mich. 5. dicit Persidem Occidentalem esse respectu Ierusalem. Sed non video, quo modo hæc duo cum Evangelio cohæreant; nisi fortasse intelligat Chrysostomus Magos quidem venisse ex Oriente, non tamen linea recta, sed declinando ad Septentrionalem plagam, simpliciter tamen certius est Persiam esse Orientalem. Eadem sententia habetur in imperfecto homilia secunda. Tribuitur etiam Cyrillo Alexandrino, sed de illius sententia statim dicam. Certant etiam Hieronymus, Daniel. secundo, & Theodoretus libro quinto Historia, capit. 38. Sed hi solum dicunt Magorum scientiam, & auctoritatem plurimum in Perside viguisse.

Secunda sententia affirmat eos venisse ex Mesopotamia, seu Chaldaea; vel quia Magorum scientia inter Chaldaeos maxime floruit: vel certe, quia Balaam, cuius successores Magi fuisse dicuntur, Chaldeus fuit. Ita indicat Origenes homilia decima tertia in Numer. versus finem, & Hieronym. Isai. 47. Daniel. secundo, & Ambros. libro secundo, in Lucam, capit. de Magis, & Theodorus Ancyranus orat. de Natiuitate Christi: & hanc sententiam defendit Iansenius capit. nono. Concordiæ, qui existimat Patres pro priori sententia citatos ab hac non dissidere: sed sub nomine Persarum Chaldaeos comprehendisse, quod aliquando vnum fuerit Persarum, & Chaldaeorum regnum.

Verisimilius tamen est hos Magos ex Arabia Felice venisse. Triplex enim est Arabia. Prima dicitur Deserta, quæ in controuersiam non cadit, quia non habitatur. Altera dicitur Petrea, quæ minus quidem distat à Palestina, non tamen Orientalis est: sed meridionalis maxime respectu Iudææ. Solum ergo relinquitur Arabia Felix, vel si verum est Magos ex aliqua Arabia fuisse, consequenter credatur ex hac Arabia, & non ex alijs aduenisse. Illud autem sit verisimile primum testimonijs Scripturarum, quæ de hoc mysterio ab Ecclesia, & sanctis Patribus intelliguntur, Psalm. septuagesimo primo. *Reges Arabum, & Saba dona adducens*, & inferius, *Dabitur ei de auro Arabia*: Quamquam enim Hieronymus, Augustinus, Basiliius, Theodoretus, & alij intelligant ibi generaliter esse prædictum Gentes, Reges, ac Principes adoraturus Christum, eique ut vero Deo munera oblaturus, & eaque expositio reiicienda non sit: non tamen propterea excluditur, quin ibi etiam prædictum sit huius adorationis initium ab Arabicis Regibus, & aurum Arabiæ offerentibus sumendum fuisse. Quod Ecclesia sentire videtur, cum Psalmum illum huic festiuitati accommodat, & alij Patres supra citati, qui de hoc mysterio exponunt, & præterea Cyrillus Alexandrinus, libro quarto in Isai. oratione quarta: Tertullianus libr. contra Iudæos, cap. nono, & libro tertio contra Marcion. cap. decimo tertio. Aymo, & Incognitus, Hugo Cardinalis, Lyranus, & alij in expositione illius Psalmi. Et consonat prophetia Isaiæ cap. sexagesimo. *Inundatio camelorum operiet te, dromedarij Madian, & Ephraim, omnes de Saba venient, aurum, & thus deferentes, & laudem Domini.* Fr. Suarez. Tom. 2.

mino annuntiantes, ubi Hieronymus, *Madian*, inquit, & Ephraim regionibus sunt trans Arabiam, fertiles camelorum, omnisque provincia appellatur Saba, unde fuit & Saba Regina, quæ venit sapientiam audire Salomonis. Idem vero Hieronymus libr. questionum, in Genesim, circa illa verba, capit. decimi, *filijs autem Chus, Saba, & circa illa filij Regina Saba*, dicit à priori Saba, qui per Samech scribitur, appellatos esse Sabæos, & regionem Saba, quæ nunc, inquit, interpretatur Arabia: de qua dicit intelligendum esse illud Psalm. septuagesimi primi. *Reges Arabum, & Saba*. Alij vero existimant eam regionem traxisse nomen à nepote Abraham, de quo fit mentio Genes. vigesimo quinto: nam & ibi nominantur Madian, & Ephraim, & inde subditur Abraham separasse eos ab Isaac ad plagam Orientalem, & ibi Hieronymus, in quaestione. Hebraicis ait, iuxta historicos Hebræorum eos occupasse Arabiam, quod etiam sentit Epiphanius, in compendio doctrinæ, quod habetur libro tertio, aduersus hæreses in fine, qui tamen Arabiam illam regionem, unde Magi venerunt, Magodiam appellat, indicans ab ea fuisse Magos sic appellatos. Denique Plinius, libr. sexto, capitul. vigesimo octauo, Sabæos Arabes esse dicit: quod latius tractat libr. 12. c. 14. Iuxta prædictas ergo prophetias rectè intelligitur Magos Arabes fuisse.

Secundo in hac sententia sunt antiqui Patres, Iustinus Martyr. dialog. cum Tryphone. *Quamprimum*, inquit, natus est, Magi ex Arabia profecti adorauerunt eum: & ut ad hoc mysterium accommodet prophetiam Isai. 8. *Præquam sciat perorare patrem, & matrem, auferetur fortitudo Damasci*, subdit, Damascum sitam esse in terra Arabica, quamuis nunc contributa sit Syrophœnicæ. Et idem dixit expressè Tertullianus dicto libro. 3. contra Marcion. capite. 13. Cyprianus etiam sermon. de stella & Magis: *Nec multo post*, inquit, *Arabum fines huius rei notitia penetravit, & incolæ Saba præclari stellæ luminis caeleste numen nouis splendorebus indicauit*. Præterea Cyrillus Alexandrinus, libro 4. in Isai. oratione quarta: exponens verba illa capit. 49. *Ecce isti de longe venient, & ecce illi ab Aquilone, & Mari, & istide terra Australi, ipse legit de terra Persarum*, & exponit de aduentu Magorum, & subdit interdum Persiam Arabiam nominari, vel è conuerso. Et fortasse eodem sensu Isidorus libr. de passione Domini, capite. 14. dicit Magos venisse de gente Persarum, & de Arabia, & Saba. Nam quia Arabia Felix sic est Persiæ vicina, ut ab ea solo Persico sinu separetur, interdum sub Persia se dicantur appellatione comprehenditur. Et hoc modo possent ad hanc sententiam accommodari sancti in prima citati.

Tertio sumitur coniectura ex qualitate donorum, quæ Magi Christo obtulerunt: Arabia enim Felix ferax est auri, & aromatum, unde Regina Saba magnam vim auri, & aromatum Salomoni attulit, quando ad illius gloriam videndam venit. 3. Regum 10. Vnde Tertullian. in Apologet. capite. 42. ad hanc Arabiæ abundantiam alludens, inquit. *Thura planè non eminus, si Arabia quaruntur, sicut Sabai pluri, & carioris suas merces Christianis sepeliendi prestari, quam Divi sumigandis*. & capite 30. gratia thuris vocat Arabice arboris lachrymas. Et Plinius libr. 12. capite. 14. Regionem Saba thuriferam vocat, & solam fere Arabiam esse feracem thuris. De auro vero sufficiens testimonium est illud Psalm. *Dabitur ei de auro Arabia*. Vnde obiter colligimus literalem rationem, ob quam Magi hæc dona obtulerunt, fuisse, quia illorum regio illis rebus maxime abundabat, & in maiori æstimatione, ac pretio inter ipsos habebantur. Mysticæ autem rationes tradunt sancti Patres supra citati, quæ in eis videri possunt, præsertim in Irenæo libro 3. contra Hæreses. capite 10. Hilario canon. 1. in Matthæo. vbi sic inquit. *In auro Regem, in thure Deum, in myrra hominem*.

Plin.
Cicer.
Basil.
Iuuenius
Chrysostom.
Theophyl.
Euthym.
Hieronym.

Hieronym.
Theodor.

Orig.
Hieronym.
Ambros.
Theodor.
Ancy.
Iansen.

Patria Magorum
Arabia Felix.

Isai. 71.

Hieronym.
August.
Basil.
Theodor.

Cyrl. Alexandr.
Tertullian.
Aymo.

Incognitus.
Hugo Card.
Fr.

Regio Madian, & Ephraim.

Epiphani.

Plinius

Iusti mari

Isai. 8.

Tertullian.
Cyprian.

Cyrl. Alexandrin.

Isidor.

Quomodo Magi venissent ad Persiam.

3 Reg. 10.

Tertullian.

Arabia fa-

lix aromatu

thuris vocat Arabice arboris lachrymas.

Et Plinius

auri.

Irenæ.

capite 10. Hilario canon. 1. in Matthæo. vbi sic inquit.

In auro Regem, in thure Deum, in myrra hominem.

Leo Papa.
Cyprian.
Chrysost.
Greg. Nyss.
Isidor.
Rupert.

Theodoret.
Ancyran.

Hieronym.
Isai. 15.

Num. 23.

Obiectio
Psal. 71.

Psal. 67.

Psal. 71.

Isai. 43. & 45.
Hieronym.

Responsio

Regio Thar-
sis qua.

Theodoret.
Ruffin.
August.
Incognit.
Orig.
Chrysost.

Saba regio
qua.

minem. Atque ita Sacramenti omnis est consummata co-
gnitio, in homine mortis, in Deo resurrectionis, in Rege
iudicij: Similia vere leguntur in Leone, Cypriano,
& Chrysostomo, & Gregorio Nysseno oratio, de
sancta Christi Natiuitate. Idoro libro, de allegorijs
noui testamenti in principio, & Ruperto libro se-
cundo in Matthæ. in principio, qui sentiunt eas ra-
tiones mysticas fuisse ab ipsis Magis intellectas, &
intentas ad profitendam veram fidem, quam de
Christi diuinitate, ac humanitate habebant. Quod
expressius docuit Theodorus Ancyranus, ora-
tione de Natiuitate Christi, habita in Concilio E-
paphino, tom. 6. appendice 5. capite 2. Addi potest
in confirmationem conclusionis, ex Hieronymo
Isai. 15. quod licet Balaam oriundus fuerit ex Me-
sopotamia: illud tamen vaticinium, orietur stella ex
Iacob, non in Mesopotamia, sed in Arabia protulit.
Illuc enim à Rege Moab vocatus fuerat, vt constat
ex Numer. 23. Moab autem, inquit Hieronymus,
prouincia est in Arabia. Fateor tamen Hiero-
nymum non explicare illam esse Arabiam Feli-
cem.

Sed obijci potest, quia in illo eodem Psalm. 71. di-
citur, coram illo procedent Aethiopes, & inimici eius ter-
ram lingent, Reges Tharsis, & Insule munera offerent. &
Psalm. 67. dicitur, Aethiopia praeueniet manus eius Deo:
Sed Tharsis est in India Orientali: Aethiopia verò
longè ab Arabia distat. Et confirmatur, nam vbi
in illo Psalm. 71. dicitur, Reges Arabum, & Saba, illud
Saba in Hebræo per Samech scribitur, quomodo re-
gionē Aethiopiæ significat, vt ex Isai. 43. & 45. colli-
gitur, & ibi Hieronymus indicat in posteriori capi-
te. Confirmatur secundo, quia Arabia potius est me-
ridionalis, quàm Orientalis, vnde Regina Saba, Re-
gina Austri appellatur.

Ad primum de nomine Tharsis respondetur ex
Hieronym. 3. tom. Epist. 133. ad Marcel. & Isai. 2. il-
lud nomen æquiuocum esse, & interdum significa-
re Indiæ regionem: interdum verò ipsum mare: &
hoc posteriori modo sumitur in prædicto Psalm. vt
Reges Tharsis dicantur, qui regnant in insulis maris,
siue hoc generatim intelligatur, siue specialiter de in-
sulis maris, seu sinus Persici, cui fortasse aliquis ho-
rum Magorum dominabatur. De nomine autem
Aethiopia omnes Sancti intelligunt ea voce per me-
taphoram significari omnem Ecclesiam ex gentibus
congregandam, quia peccatis deformis, ac nigra e-
rat, sed per Christum erat pulchritudinem conse-
quutura & Israeliticum populum præuentura.
Ita exponunt Theodoretus, Ruffinus, Augustinus,
Incognitus, & alij dicto Psalm. 67. & 71. & Origen.
homilia. 1. in Cantica, Chrysostomus homil. prima
ex variis in Matth. Neq. obstat, quod illud verbum
gentium conuersionem generatim significet, quia
(vt supra dixi) hæc explicatio alteram non excludit,
præsertim quod potuit prius prædici vniuersalis
conuersio gentium, & postea in particulari initium,
& primitiæ illius conuersionis designari, vt prædi-
cti Sancti etiam exponunt.

Ad primam confirmationem, incertum est illud,
quod assumitur: nam Hieronymus quæstion. Hæ-
braicis in Genes. & Isai. 43. indicat Saba per Samech
scriptum Arabiæ regionem significare: Vnde for-
tasse scriptum per vnā literam, scilicet, Schin, si-
gnificat vniuersam Arabiam, scriptum verò per a-
liam literam Samech, specialem aliquam prouin-
ciam, vel regionem eius. Vnde in hoc Psalm. 71. v-
bi nos legimus, Reges Arabum, & Saba, Hebræi legunt
Reges Saba, & Saba, primum per Schin, & secundum
per Samech. Quod si fortasse est aliud Saba in AE-
thiopia, cuius nomen ibi positum est. Respondetur,
non omnia quæ ibi prædicta sunt, ad Magorum ad-
uentum pertinere: neq. oportere, vt omnia statim
initio natiuitatis Christi fuerint impleta. Quod vero
potius Reges Arabiæ, quàm Aethiopiæ initium

huic conuersioni daturi essent, & prophetia Isaiæ
confirmauit, apud quem nullus dubitat, quin Saba
Arabiam significet, & euentus ipse probauit.

Vnde ad secundam confirmationem responde-
tur, eam rectè concludere hos Magos non fuisse
Aethiopes. Nam Aethiopia omnino est Australis:
propter quod aliqui existimant, & indicat Origen.
suprà, Reginam Austri, ex Saba Aethiopia venisse.
At verò Arabia, quamuis nonnihil ad Austrum de-
clinat, Orienti tamen vicinior est. Vnde Tacitus lib.
5. Histor. Iudæam à parte Orientali dicit spectare Ara-
biam, quod maximè verum esse censetur, si hiemalis
solstitij ratio habeatur.

Origeni
Tacitus

SECTIO IV.

Quo loco, & tempore, Magi Christum adorauerint.

PRIMò de loco in quo Magi Christum inuenerūt,
omnes ferè Patres conueniunt illum fuisse Be-
thlehem. Quia Matthæ. 2. satis apertè indicatur, in
illis verbis. Et mittens eos in Bethlehem dixit, Ite, & c.
adiunctis illis. Qui cum audissent Regem, abierunt, vt
Bethlehem stella duce. Vique dum veniens staret supra
ubi erat puer. Dissensio tamen est, in quo loco Bethle-
mitico, & inuenerint, & adorauerint Magi Chri-
stum. Nonnulli enim existimant, locum illum non
fuisse speluncam, seu stabulum, in quo Christus na-
tus fuerat: sed domum aliquam oppidi Bethlehem,
fundati fortasse in verbo illo Matth. 2. Et intrantes
domum, inuenerunt puerum. Ita docet Epiphani. lib. 2.
contra hæreses in 51. Ingressi, inquit, in domum, inue-
runt puerum cum Maria, non amplius in præsepi, non am-
plius in spelunca, sed in domo. Existimat enim Epipa-
nias Magos non post decimum tertium à natiuitate
diem: sed post duos annos Christum adorasse, &
idèd consequenter rectè opinatur, non in spelunca,
sed in aliqua alia domo eum inuenisse.

Verior tamen, ac communior sententia est, eo-
dem loco fuisse Christum adoratum à Magis, quo
fuit natus. Ita docet Hieronymus Epistol. 18. & 27.
Hic demonstratur à stella, hic adoratus à Magis. Chryso-
stomus homilia sexta, in Matth. In præsepi, inquit, &
tugurio. Idem significat homil. prima ex variis in
Matth. & orat. de sancto Philogonio paulò post me-
dium. Accurrunt, inquit, vt illum videant in præsepi-
centem, Gregor. Nyss. orat. de sancta Christi natiuitate.
Regem in spelunca latentem non ignorauerunt. Cy-
prian. de stella, & Magis. In loco humili, & supellectile
vili Rex Regum, & Dominus dominantium inuenitur, co-
gnoscitur, adoratur. Idem indicat Theodorus Ancyra-
nus, suprà dicta oratione de natiuitate, & optimè
Euthym. Matth. 2. dicens de Euangelista. Tugurium
hic domum appellat, quod Lucas diuersorium dixit, domus
enim erat, quod vique in habitaretur. Et eadem sen-
tentia frequens est apud sanctos Patres, Leonem,
Augustinum, Fulgentiū, & Eusebium Emisenum,
Bernardum, & reliquos in concionibus de Epipha-
nia. Vnde Nicephor. lib. 1. Historiæ cap. 13. hanc sen-
tentiam certiorē esse dicit Et constat, quia Beata
Virgo non discessit à loco partus vsque ad Purifica-
tionem: ostendimus autem hoc mysterium ante pu-
rificationem contigisse, Deinde qua ratione negat
Epiphanius inuentum esse Christum in præsepi, pos-
set negare inuentum esse in Bethlehem, vt statim com-
modius argumentabimur, quia hæc quæstio ex alia
de tempore pendet.

Secundò ergo de tempore adorationis Magorum
quod ad mensem, & diem attinet, suppono accidisse
sexta die Ianuarij, de qua re commodior disputandi
locus incidet infra quæst. 38. Tota ergo hoc loco di-
sputatio est de anno, quo post Christi natiuitatem
hoc mysterium peractum fuit. Nam idem Epipa-
nias loco supra citato, & lib. 1. hæresi. 30. versus fi-
nē, docet Christum adoratum fuisse à Magis biennio
post.

Matth. 2.

Matth. 2.
Epiphani.

Christus in
præsepi ado-
ratus à Ma-
gis.

Hieronym.

Chrysost.

Greg. Nyss.
Cyprian.

Theod. Ancyran.

Leo Papa.

August.

Fulgent.

Euseb. Emis.

Bernard.

Nicephorus.

Epiphani.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Chrysost.

Obiectio.

Responsio.

Euseb.

Matth. 2.

Ammon.

Alexand.

Niceph.

Albin.

Angelmus.

August.

Iulianus.

Aristot.

Philoftratus.

Prima re-

fponfo ad

fundamen-

tum.

Epiphani.

Augustin.

Chryfoftom.

Theoph.

Nicephor.

post suam Natiuitatem. Fundatur, quoniam Herodes iussit interfici infantes à bimatu, & infra secundum tempus, quod exquisierat à Magis. Signum igitur est eos peruenisse Ierusalem, biennio postquam stellam Christum natum ostendentem inspexerant. Quod si obijcias, quia iuxta hanc sententiam, non inuenisset Magi Christum in Bethlehem, nam Euangelista dicit, statim post Virginis Purificationem reuersos esse parentes Christi in Nazareth ciuitatem suam. Respondet Epiphanius, ob venerationem Natiuitatis Christi solitos fuisse Deiparam, & Ioseph redire singulis annis Bethlehem, & ita contigisse, vt ibi inuenirentur à Magis, non quidem in spelunca; sed in domo aliqua (vt Euangelista significat.) Quia in alijs annis non concurrebat tanta hominum frequentia, venientium, vt describerentur iuxta Cæsaris edictum, quæ fuit occasio, vt in nocte Natiuitatis Virgo & Ioseph non ad domum aliquam, sed ad speluncam diuerterent. Huius sententiæ videtur etiam esse Eusebius in Chronico. Nam eodem anno videtur ponere, & aduentum Magorum, & occisionem Innocentium: quod videtur potissimum huius sententiæ fundamentum. Quia verisimile est Herodem non distulisse tanto tempore Innocentium eadem: sed statim, ac intellexit se fuisse illum à Magis, illam exequutioni mandasse.

Nihilominus communior sententia, ac verisimilior est. Magos peruenisse Bethlehem decimo tertio die post Christum natum. Quod aliquantulum indicat Matth. dicens, *Cum natus esset Iesus in Bethlehem Iuda, ecce Magi ab Oriente venerunt.* Deinde hæc videtur esse communis traditio, & sensus Ecclesiæ, quam supponunt omnes Patres supra citati: qui dicunt Christum inuentum esse à Magis in diuersorio, quod non fuisset credibile, si post duos annos Magi aduenissent. Ita scribit Ammonius Alexand. in harmonia quatuor Euangeliorum. Nicephor. libro. 1. cap. 13. & Albinus de diuinis officijs cap. de Epiphania, & Anselm. Matth. 2. Vnde eleganter Augustin. serm. 2. de Epiphania. *In præsepi tunc iacebat, & Magos ab Oriente ducebat, abscondebatur in stabulo, & agnoscebatur in celo, vt agnus in celo manifestaretur in stabulo.* Tertio, quia, vt venirent ex Arabia, vsque Bethlehem, non indigebant tanto temporis spatio: distat enim trecentis ab summum leucis, quas decem diebus perficere potuerunt. Præsertim cum Itai. 60. indicetur, eos in dromedarijs fuisse venturos. Quod obiter confirmat hos Magos venisse ex Arabia, in qua hi cameli procreantur, qui dromedarij dicuntur: hoc autem animal velocissimum est, teste Arist. libr. 9. de hist. animal. cap. vltimo, & Philostratus in vita Apollonij ait, conficere vno die mille stadia, id est, quadraginta leucas.

Ad fundamentum Epiphaniij respondent aliqui stellam apparuisse Magis biennio ante Natiuitatem Christi. Ita docet Augustinus, & ex eodem fundamento id colligit serm. 7. de Epiphania, cum enim dixisset Magos venisse paucis diebus à Natiuitate Christi transactis, subdit in celo vidisse stellam, non ante paucos dies, sed ante ferme biennium, sicut inquirenti Herodi patefecerunt. Vnde à bimatu, & infra, secundum tempus, vt scriptum est, quod exquisierat à Magis. In eadem sententia est Chrysoft. hom. 7. in Matt. quamuis non dicat ante biennium, sed ante multum tempus stellam apparuisse. In imperfecto autem Matth. hom. 2. dicitur, Magos iter egisse per biennium præcedente stella: non explicatur autem, illud an biennium præcesserit, vel subsecutum fuerit Christi Natiuitatē, ex ijs vero, quæ inferius dicuntur, colligi potest præcessisse, cum asseratur Magos inuenisse Christum in præsepi. Atque idem plane sentit Theophylact. Matth. 2. & Nicephor. libr. 1. Hist. cap. 13.

Ceterum hæc sententia difficilis creditu est. Primo, quia (vt contra Epiphanium argumentabamur) non potuerunt Magi tantum tempus in via conficere:

A nec verisimile est eos post visam stellam profectio- nem distulisse: nec oportuit illis stellam apparere ante tempus ad illud iter agendum necessarium, præsertim quia Spiritus Sancti gratia nescit tarda motum. Deinde cum pertinerunt Ierusalem, non inquirebant de Rege nascituro: sed iam nato dicentes. *Vbi est, qui natus est rex Iudeorum,* & addunt, *Vidimus enim stellam eius,* id est, regis nati, ergo stella statim, ac illis apparuit, indicauit illis non nasciturum, sed natum. Vnde Aug. ser. 4. de Epiphania. *Eo, inquit, die quo natus est Christus, illi stellam in Oriente viderunt, & quem natum indicabat, agnouerunt, & ex illo die ad hunc diem occurrerunt.* Idem indicat Leo Papa, sermo. 1. de Epiphania, in illis verbis. *Mox ab omnibus voluit agnosci, qui dignatus est omnibus nasci.* Tribus igitur Magis in regione Orientis stella nouæ claritatis apparuit, & sermo. 2. dicens, simul Magos per stellam, & Pastores per Angelos ortum Domini didicisse. & Fulgentius sermo. de Epiphania sic loquitur. *Hæc stella nunquam ante apparuit, quia nunc eam puer iste creauit, & à Magis ad se venientibus prænam deputauit.* Atque ad eundem modum loquuntur cæteri Patres, qui de Epiphania scribunt. Et hanc sententiā magis videtur probare D. Thom. hic art. 6. ad 3.

Ad fundamentum ergo Epiphaniij responsio vulgaris est (quam ibidem D. Tho. refert) Herodem non occidisse infantes ante biennium transactum, quia Romam eo tempore vocatus fuit, eò quod à filiis suis apud Cæsarem fuerat accusatus: neque eo anno vsque ad sequentem redire potuit. Sed hoc non solum est incertum: verum etiam antiquis historijs parum consentaneum. Eusebius enim libro. 1. histor. cap. 3. post Innocentium mortem, indicat Herodem domesticis calamitatibus, ac seditionibus fuisse afflictum.

Aliter respondet Aug. 2. lib. de consensu Euangelist. cap. 11. his verbis. *Omitto dicere, quot, & quantis occupationibus regia cura distendi potuerit, & per plurimos dies ab illa intentione, vel auerti omnino, vel impediri.* Et in illo toto capite varias huius dilationis causas, & occasiones excogitat, quæ sine dubio accidere potuerunt. Non tamē existimo, necessarium concedere Herodem per biennium distulisse Innocentium eadem: habemus quidem ex Luca non occidisse illos intra primum, vel fortasse etiam intra secundum mensem. Nam prius Virgo præsentauit filium in templo, & deinde descendit cum Ioseph Nazareth, & verisimile est ibi aliquo tempore habitasse, priusquam admoniti ab Angelo in Egyptum discederent, post quem discessum teste Matthæo mors Innocentium sequuta est. Intercessit ergo aliquod tempus à reditu Magorum, vsque ad mortem Innocentium, fortasse, non fuit tantum duorum mensium, sed plurimum: tum propter coniecturas Augustini: tum etiam quia verisimile est, priusquam tam immane facinus Herodes aggrediretur, omnem adhibuisse diligentiam, vt conquisitos Magos ad se reuocaret. Quamquam autem statim intra paucos menses infantes occidi iusserit, fecit tamen vt interficeretur omnes à bimatu, & infra, non quia existimaret stellam ante duos annos apparuisse Magis: sed præ nimio timore, & ob maiorem certitudinem, & securitatem. Quod recte docuit Chrysoft. hom. 7. his verbis. *Quod à biennio, & infra interfecit, ne miremur, si quidem paucor, & furor, maioris securitatis, & certitudinis causa etiam tempus profert, ne quisquam eius ætatis & forte potissimum, propter quem alij inserimuntur, effugiat.* Addi etiam potest (quod hic D. Tho. ex Aug. refert) timuisse Herodem, ne cui sidera famulabantur, speciem suam paulo supra, vel infra ætatem transformaret. Adde denique, quamquam Herodes à Magis didicisset tempus apparitionis stellæ: non tamē potuisse ab eis discere an eodem die, quo stella apparuit, natus fuerit puer, nec ne, & ideo, vt quod intendebat, certius assequeretur, interficiendos curauisse infantes,

etiam natos aliquo tempore ante apparitionē stellæ, cuius signum est, quia etiam alios necandos iussit, quos post ortam stellam natos esse certo comperiebat. Et hoc modo interpretor verbum illud Evangelistæ; à bimatu & infra, secundum tempus, quod exquieserat à Magis: quia scilicet considerato tempore ortus stellæ, humana quadam astutia arbitratus est intra tempus illud Redemptoris natiuitatem contigisse. Ex dictis in hac sectione obiter colligitur (si vera sunt, quæ supra de die Natiuitatis Christi diximus) hanc adorationem Magorum die veneris contigisse, quia Christus ortus fuit die dominica, & à Magis adoratus fuit eodem anno post tredecim dies. Neque obstat, quod in quibusdam decretis, quæ post sextam Synodum habentur in 3. tom. Con. & illi tribuuntur, in 8. eorum significatur, hanc diem fuisse dominicam. Nam (si attente legatur) non dicit diē dominicā Christum adoratum fuisse à Magis: sed illis stellam refulsisse, quod verum est. Quia (vt diximus) illis apparuit in die Natiuitatis Christi. Aliud vero ibi dicitur, ex quo posset nonnullum sumi argumentum, scilicet baptismum Christi accidisse die dominica: dicemus autem infra, hoc & illud mysterium in eadem die facta fuisse. Sed est facilis responsio. Fuerunt enim in eodem die mensis, id est, sexto Ianuarij, qui non semper est idem hebdomadæ dies; vt per se constat.

Adoratio
Magorum die
veneris con-
tingit.

Obiectio.

Responsio

SECTIO V.

Quæ fuerit stella, quæ Magis apparuit, & quomodo moueretur, ac eos duceret.

Stella, quæ
Magis ap-
paruit, non
fuit ex cele-
stibus
D Thom.
Chrysost.
Damasco.

Basil.

Origen.

August.

Fulgent.
Leo. Papa

Stella à Ma-
gis visa ca-
teris illustri-
oribus syderi-
bus
Leo Papa
Ignat.
Chrysost.

DE stella, quæ Magis apparuit, concursus est omnium sententia, non fuisse aliquam ex celestibus. Itadocet D. Tho. hic art. 7. Vbi plures rationes adducit sumptas ex Chrysost. hom. 6. in Matth. quas Damascen. lib. 2. cap. 7. his breuioribus verbis complectitur. Sydas, quod Magis apparuit, non ex illis erat, quæ in ipso mundi ortu condita sunt. Id quod ex eo liquido perspicitur, quod ea nunc ab Ortū ad Occasum, nunc à Septentrione ad Austrum progrediebatur, nunc delitescerebat, nunc seferius aperiebat, id quod à syderum ordine, & naturā discrepat. Et eisdem prius docuerat Basilis homilia de humana Christi generatione. Et eadem est sententia Origenis libr. 1. contra Celsum non longè à fine. Quam optime confirmat Augustin. libr. 2. cont. Faust. capit. 5. & serm. 3. de Epiphania, Fulgentius in serm. de Epiphania. Leo item Papa serm. 3. de Epiphania nouum sydas illud appellat. Quæ sententia (vt August. doctè indicauit) solum probabilior est, non certa. Nam rationes illæ ex motu eius desumptæ non omnino cogunt. Nam licet illa esset ex stellis celestibus, tueri poterat nato Christo relinquere, quod agebat, & ad Christum manifestandum descendere, nouoque modo, & inusitato moueri. Sed licet hoc diuina potentia facere potuerit: id tamen, quod facilius est, & pauciora miracula, minoremque immutationem ordinis vniuersi requirit, fecisse credendum est: multo autem facilius fuit nouam stellam concedere, quam è cælo diuellere, & vacuum illum locum relinquere, aut cælum ad illum replendum rarefacere, aut nouo, & inusitato corpore illum replere, ac rursus stellam, suo peractō ministerio illuc reducere. Adde stellam hæc, quæ Magis apparuit (vt Leo Papa. inquit serm. 1. & 3. de Epiphania) illustriorem, ac pulchriorem cæteris syderibus fuisse. Quod etiam docuit Ignatius epist. 14. ad Ephes. & Chrysost. supra, qui probat eluxisse plusquam solem, quia lucebat in die, hoc autem (vt ipse rectè argumentatur) non poterat stellis celestibus naturaliter cōuenire, cum ab ipso sole lumen accipiant, oportuit ergo, vt Deus illi lumen adderet: eadem autē facilitate potuit nouam stellam creare. Difficultas vero superest, cuius naturæ fuerit illa

Stella. In qua in primis certum existimo illam fuisse naturæ corporeæ, id est, verum corpus lucidum, & illuminans. Itaque neque fuit aliquid speciei tantum apparens, seu phantasticum, quia Evangelium apertè significat fuisse stellam exterioribus sensibus obiectam, atque lucentem: neque etiam fuit lux aliqua quasi subsistens, & per se separata: tum quia non est necesse hoc nouum miraculum sine necessitate fingere: tum etiam, quia stella significat corpus aliquod, & non tantū accidens. Et hinc fit illam stellam, ex materia, & forma substantiali fuisse compositam: hoc enim (vt supponimus) cōnaturale est omni corpori: & habuisse præterea lucem, quæ accidens est corporis illuminantis, quale illud fuisse, & nomen ipsum stellæ probat, & minus: quomodo enim dux viæ esse posset, nisi illuminando? Ex qua autē materia confiteri, qualis etiam eius forma fuerit, & quale lumen, valde incertum est.

Primum enim inquiri potest, an illa materia fuerit celestis, vel inferioris ordinis. Primum enim videtur nomen stellæ suadere, quod significat corpus aliq. celeste: Scriptura autem propriè intelligenda est, si cōmodè potest. Vnde fere omnes sancti supra citati hoc vocant celestem signum, seu à cælo datum. In contrarium vero est, quia non fuit necessarium aliquid nouum ex nihilo creari. Item quia oportuisset post illud breue tempus, vel stellam illam annihilari, vel cælo postea affigi, vt nunquam autem absurdum est.

Quare verisimilius videtur fuisse ex materia æthereā seu elementari procreatam, vt sentit Abul. Matra 2 D. Thom. hic art. 7. ad 1. & hoc significant Patres, la à Magis quando dicunt illam non fuisse celestem stellam. Non enim solum intelligunt non fuisse ex numero celestium astrorum: sed etiam non fuisse illius ordinis, & naturæ. Et hoc ipsum significare voluit Origenes dicto lib. 1. contra Celsum, cum dixit illam esse ad similitudinem Comete. Non enim intelligit fuisse eiusdem rationis, quoad splendorem, & motum, sed solum quoad materiam, ex qua facta est. Nec nomē stellæ obstat: tum quia sæpè in Scriptura nominatur res, prout exterius apparet, seu prout vulgo nominatur: tum etiam, quia interdum nomē stellæ in Scriptura cometas significat, seu corpora lucida in aère apparentia, sicut & ipse aer interdum cælum appellatur.

Deinde inquiri potest, qualis fuerit forma, & species huius stellæ, an fuerit forma alicuius corporis simplicis, vel mixti, atque ita perfecta, vt ei fuerit cōnaturalis totus ille splendor, & lux. In quibus, si diuinare licet, dicendum est in primis fuisse tale illud corpus, vt ei fuerit cōnaturalis illa lux. Quia hoc non repugnat: imò tam facile fieri poterat virtute diuina, sicut in præternaturali subiecto, & alias prior effectus perfectior est, magisque diuinam sapientiam & Christi maiestatem demonstrans. Hinc vero probabile fit, corpus illud fuisse mixtum aliquod perfectum, quia non fuit corpus celeste (vt diximus) neque aliquod ex elementis, sunt enim valde imperfecta corpora, & nulli eorum tantum lumen cōnaturale est: præter hæc autem non dantur alia corpora simplicia.

Rursus de ipsa luce talis stellæ inquiri potest, quanta fuerit. Nam (quod ad essentiam spectat) verisimile est fuisse eiusdem rationis cum reliquis: de intentione vero Patres citati significant fuisse sole splendidiorem, vt patet ex Ignatio, Chrysost. Damasc. & alijs supra citatis, qui omnes inde argumentum sumunt, quod in meridie luceret, Ecclesia in hymnis Epiphaniæ canit, Quem stellæ, quæ solus radium vincit, decorat, ac lumine.

Nihilominus tamen non existimo necessarium, vt habuerit lucem intelliorem & maiorem luce solis, quia difficile creditur est perfectiorem lucem esse cōnaturalem alicui inferiori corpori, aut datam esse à Deo sine necessitate. Vt enim in meridie luce-

ret, &

Stella à Magis visa vere corporea, & lucida.

Dubium. 1.

Responsio. Materia stellæ à Magis visa qualis.

Origenes.

Dubium. 2.

Responsio.

Dubium. 3.

Responsio. Lux stellæ à Magis visa quantā.

ret, & videri posset, satis erat, quod esset terra propinqua, & haberet lucem valde perfectam, & materiam admodum densam, hoc enim plurimum confert ad lucendum magis. Ex quo etiam obiter responderi potest ad curiosam interrogationem, si stella illa tam pulchra & lucida fuit, & in meridie lucebat, quomodo ab aliis hominibus preterquam à Magis visa non fuit, non solum in propinquis, sed etiam in remotis regionibus? Vel si visa fuit, quomodo non omnes in sui admirationem rapuit, & per totum orbem eius fama percubuit? Ratio enim fortasse est, quia cum esset terra vicina tantum in locis propinquis lucebat præsertim in die nocte vero fortasse eleuabatur, ita ut solum ab ijs qui syderibus cognoscendis vacabant, discerni posset, ut Niceph. inquit lib. 1. Hist. cap. 13.

Nicephor.

Ultimo tandem inquiri potest de motu, & motore huius stellæ. Quod enim stella illa moueretur ad ducendos Magos, verisimile est. Duplex enim est opinio in hac re. Altera dicit Magos non semper videri stellam, sed semel tantum in principio, postea disparuisse, donec iterum eis apparuit, quando egrediebantur Ierusalem, ut Bethlehem pergerent. Cui sententiæ videtur fauere illa verba Matthæi. *Ecce stella, quam viderant in Oriente, accedebat vos.* Tantum ergo visa fuit in Oriente, & postea non fuit dux itineris nisi ab Ierusalem vsque Bethlehem. Idem videtur iudicasse Magi illis verbis. *Vidimus stellam eius in Oriente.* Et hanc sententiam amplexi sunt Caietan. Matthæi 2. & Iansenius c. 9. Concordiæ, & tribui solet Basilio homil. de humana Christi generatione, & Aug. serm. 2. Epiphaniæ: sed hi sancti nihil clare dicunt. Vnde contraria sententia, scilicet stellam fuisse ducem Magorum, semperque eos fuisse comitam, & ab eis vitam, communis est antiquorum, Chrysostom. 6. in Matth. & 2. imperfecti, quem Theophylactus, Euthymius & alij sequuntur Matth. 2. vbi Hieron. idem indicat, & clarius Beda, & Leo Papa sermone 4. Epiphaniæ, & fauet hymnus Ecclesiasticus. *Ibant Magi, quam viderant, stellam sequentes prænam.* Et hæc sententia est satis verisimilis: oportebat enim homines ignorantes, & novos in fide sensibili signo duci, & ita D. Thom. hic hanc amplectitur sententiam. Neque Euangelium repugnat, quia non oportuit omnia explicare dici. Sed est ulterius animaduertendum ex eodem D. Thom. dupliciter posse intelligi Magos videri stellam, & illius ductui in Iudæam venisse. Primo, quod ipsa non fuerit localiter præsens in Oriente: sed tantum in Iudæa, seu supra Bethlehem, fuerit autem visa à Magis in Oriente existentibus, quoniam illam respicientes, & quasi ante oculos semper habentes in Iudæa venerint. Secundo, quod ipsa stella visa fuerit existens in Oriente, & semper comitata fuerit Magos venientes per viam, illisque iter demonstrans, sicut ducebat Deus populum Israel per desertum in columna nubis, & ignis. Et hic posterior modus est sine dubio verus, & ab omnibus citatis Patribus explicatus, & consentaneus illis verbis Euangelij. *Vidimus enim stellam eius in Oriente,* & euidentius illis, & ecce stella, quam viderant Magi in Oriente, accedebat eos vsque dum veniens staret supra vbi erat puer. Mota ergo fuit illa stella vsque ad locum natiuitatis Christi.

Chrysostom.

Ex quo facile intelligitur motum illum non fuisse naturalem, & ab intrinseco: sed ab aliquo intellectuali motore, erat enim motus quasi progressiuus, & (ut Chrysostomus & alij notant) interdum erat vniformis: interdum vero per modum descensus, & aliquando quiete interrompebatur ex libertate motoris absque vlla alia Physica causa, ut videre licet, cum peruenit Bethlehem; tunc enim & stetit stella, & descendit prope ipsum locum natiuitatis Christi, ut illum euidentius designaret, quæ omnia non poterant, nisi ab intellectuali motore proficisci. Quis autem ille motor fuerit, non constat: verisimile au-

tem est non fuisse motam immediate à Deo, seu Spiritu Sancto, ut videtur indicari in hom. 2. imperfecti, sed media aliqua virtute Angelica, quia Deus cum commode fieri potest, operatur per causas secundas, & quantum ex Scripturis colligi potest, regulariter loquendo huiusmodi motus per Angelos operatur, atque in hac sententia est Abulen. supra, & hoc modo interpretari possumus Chrysostom. hom. 6. in Matth. & Theophylact. ac Euthym. qui eum sequuntur, & Augustin. si author est operis de mirabilibus sacræ Scripturæ, in libr. 3. capit. 4. qui dicunt illam stellam non fuisse veram, sed inuisibilem aliquam virtutem in speciem syderis transfigurata, intelligunt enim non fuisse veram stellam cælestem, non tamen non fuisse verum corpus lucidum: quia vero inuisibilis virtus illam mouebat, & quasi per illam loquebatur, ideo dicitur fuisse inuisibilis virtus in speciem stellæ transfigurata, seu quasi assumens, & mouens corpus in figuram stellæ apparentem.

Dubium.

Vnum vero superest dubium, si Magi ab stella dirigebantur, quomodo diuerterunt à via, & necessarium fuit illis inquirere, vbi Christus natus esset. Respondetur, hoc confirmat, quod nuper dicebamus, stellam illam motam fuisse ab aliqua intelligentia, cuius arbitrio, & diuina in primis voluntate factum est, ut aliquando sese occultaret: vel radios luci continendo, suspendente Deo concursu sumum: vel ita sese eleuando, ut videri non posset. Verisimile autem est (quod Chrysostomus inquit) duxisse Magos vsque Ierusalem, & ibi sese occultasse, vnde factum est, ut ipsi putauerint ibi esse terminum itineris, & (ut Leo Papa inquit) *Regem natum in ciuitate regia fuisse requirendum.* Cur autem voluerit Deus occultari stellam magis, ut ipsi Christum in Ierusalem requirerent. Cur etiam consequenter voluerit permittere turbationem Herodis, & Innocentium eadem, eleganter disputatur à sanctis Patribus in citatis locis, qui varias rationes reddunt, quas D. Thom. attigit supra artic. 2. ad 3. summa earum est. Primo voluisse Deum Christi natiuitatem publice annuntiarum Iudæis per gentes: tum ut eorum ignorantia, & excæcatio indicaretur: tum ut ipsi verum proferrent testimonium de loco natiuitatis Messie, quo conuincerentur, ut scribit Leo sermo 2. de Epiphania, tum denique, ut Magi, qui erant primitiæ gentium, fidem suam, & animi constantiam manifestarent, & omnibus, quorum duces futuri erant, exemplo essent. Secundo, voluisse Deum permittere Herodis turbationem: tum ut illius tyranni crudelitas, & astutia ostenderetur: tum etiam, ut exemplo illo constaret nihil posse humana consilia aduersus diuinam, neque Christum fuisse interficiendum quando Reges terræ volebant, sed quando ipse voluit, ut eleganter tradit Fulgentius serm. de Epiphania. Tum denique, ut manifestaretur praua Iudæorum dispositio, qui simul cum Herode turbati, & Christi necem machinati fuerunt, ut notat Hieron. Matth. 3. Tertio, voluisse Deum eadem Innocentium permittere: tum propter eorum commodum, & gloriam, ut veri martyres efficerentur, ut est constans totius Ecclesiæ, & Patrum omnium sententia, ut agentes de baptismo latius dicturi sumus: tum etiam, ut Christus omnibus modis à martyribus testimonium acciperet, & quædam futurorum martyrum semina ac initia statim iacerentur, & ut in infantibus, in quibus nullum meritum, aut dispositio inueniri poterat gratia Christi, & singularis prærogatiua martyrij euidentius commendaretur, ut Bernardus inquit, sermone de Innocentibus. Præterea, ut opere ipso infantes infanti Christo deseruirent, eiusque natiuitatis testes essent, vel quia dum in eis completur prophetia illa, *Rachel plorans filios suos*, signum natiuitatis Messie datum est, vel quia dum propter Christum natum occiduntur, certissimum illi testimonium præbent. Vnde etiam factum,

Responsio.

Chrysostom.

Leo Papa.

D. Thom.

Leo Papa.

Fulgentius.

Hieronymus.

Innocentius.

eadem cur à Deo permisc.

sa.

Bernardus.

Ieremias.

ctum, ut non solum testes, sed etiam præcones eiusdem natiuitatis extiterint. Nam ut eleganter inquit Leo Magn. sermo. 2. de Epiphania. *Et sciscitia Herodis volens primordia suspecti sibi regis extinguere, huic dispensationi nesciens seruiebat, dum atroci interius facinori, ignotum sibi puerum indiscreta infantium cade persequitur, annuntiatum cælitus dominatoris ortum insignior vbiq; fama loqueretur, quam promptiorem ad narrandum, diligentiore faciebat, & superna significationis novitas & cruenti simi persecutoris impietas.*

SECTIO VI.

Quomodo visa stella Magi cognouerint Christi Natiuitatem.

FVit quorundam sententia Christi Natiuitatem potuisse à Magis per Astrologiæ scientiam, & stellarum constellationem agnosci. Ita docuit Petrus de Aliaco. q. 30. in Genes. ut latius tractat Sixtus Senen. libr. 6. Bibl. annotar. 10. Cui sententiæ videtur fauere Hieronymus in 47. capit. Isai. circa finem, dicens, *Magi de Oriente venerunt Domini stellam se vidisse dicentes, vel ex artis scientia, vel ex vaticinio Balaam propheta sui.* Et similia verba reperiuntur nomine Aug. lib. 3. de mirabilib. Scripturæ capit. 4. Sed est sententia prorsus falsa, nec potest habere nisi hereticum fundamentum: nimirum generationes hominum fatali quadam necessitate ex stellarum constellationibus provenire: quod est hæreticum, humanamque libertatem destruens. Et multo absurdus, ac intolerabilis est id sentire de diuinis operibus, ab supernaturalibus mysterijs, in quo ordine Christi conceptio, & Natiuitas existunt. Legatur contra hunc errorem generaliter Leo Papa epist. 91. vel iuxta alios codices. 93. ad Turibrum, & in speciali tractando de hoc mysterio Gregorius Nyssenus, Oratione de Natiuitate Christi, Chrysostomus, & ceteri Græci in Mattheum, Greg. Papa. homil. 10. in Euang. August. serm. 6. Epiph. & 2. libr. cont. Faust. cap. 5. & sequentibus, qui tamen præcipue disputant de stella, quæ Magis apparuit, & recte dicunt non potuisse illam esse fatum pueri, sed (si ita loqui liceat) potius puerum stellæ fatum appellandum esse. Quia non puer propter stellam, sed stella propter puerum demonstrandum exorta est. Vnde eleganter Petrus Chrysolog. sermo. 156. circa illud verbum *Stellæ eius habere*, inquit, *capit stellam vnam, totam, qui fecit, habet, & continet creaturam: qui habet stellam, non habetur à stella, neque ipse agitur cursu stellæ: sed ipse stellæ agit cursum, cuius per cælum sic cursum dirigit, sic moderatur incessum, sic viam temperat, ut Magorum seruat, & mittatur ad egressum.* Quocirca verbum supra citatum ex Hieronymo, obiter tantum dictum esse videtur, & non affirmando: sed sub disunctione quadam. Potest præterea ita exponi, ut non sit sensus, potuisse Magos visa stella ex illa per artis scientiam cognoscere Christi Natiuitatem: sed quod arte iuuari potuerint ad intelligendum eam stellam fuisse nouam, & inusitatam. Eadem expositio adhiberi potest verbis Augustini, quæ obscuriora sunt, quamquam ille liber incertæ est authoritatis.

Secunda sententia est, Magos, qui successores erant Balaam, ex vaticinio illius fuisse edoctos orituram aliquando stellam, quæ Natiuitatem Regis cuiusdam Iudæorum indicaret, iuxta verbum illud Num. 24. *Orietur stella ex Iacob, & consurgat virga de Israel*, ac propterea summa cura, ac sollicitudine obseruasse, & expectasse ortum illius stellæ, & ideo illa visa statim fuisse motos ad quærendum Regem per eam indicatum. Hæc est communis antiquorum Patrum sententia, Orig. hom. 13. 15. & 18. in Num. & lib. 1. cont. Celsam, Basil. dicta homil. de humana Christi generatione. Qui addunt, forsitan per aduentum Domini sensisse Magos suorum Deorum, seu potius demo-

num potestatem debilitatam, indeq; cœpisse cognoscere magnæ virtutis esse Regem natum, & per stellam indicatum. In eadem sententia sunt fere omnes expositores Matth. 2. Hieronym. Theoph. Euthym. Anselm. Chrysost. in imperfecto homi. 2. Idem fere omnes Patres in homilijs de Epiph. Leo Pap. præsertim serm. de stella, & Magis, & bene Petrus Chrysost. serm. 156. Non curiositate, inquit, Chaldaei, non arte magica, sed Iudaica prophetia: & sermo. 157. Non Chaldaei arte, sed de prisca sanctorum traditione maiorum. Erant isti de genere Noe, de filijs Abrahæ, qui Christum nasci per Deum didicerant, non per artem, eumque hominem Deum Regem moriturum alto cognouerant Sacramento. Quibus verbis indicat hic author non ex sola prophetia Balaam: sed etiam ex maiorum traditione habuisse Magos fidem de aduentu Christi, & ex illa motos fuisse, ut ad Christum adorandum festinarent. Eandem sententiam per prophetia Balaam docuit Hieronym. lib. de Passione Domini, cap. 13. & idem sentiunt Hieronym. Isai. 47. Augustinus lib. 3. de mirabilibus sacre Scripture, & Gregor. Nyssenus oratio de sancta Christi Natiuitate Denique Ambros. lib. 2. in Lucam capite de Magis. Accedit, etiam prophanos auctores tradidisse per totum Orientem famam percrebuisse, Regem quendam nasciturum in Iudæa fuisse, qui rebus omnibus potiretur. Ita colligitur ex Cicerone libro. 2. de diuinatione, & Suetonio in vita Vespasiani: & tradunt ex nostris Orosius libr. 6. capite. 6. & Æ. gelippus libr. 5. & alij.

Dicendum tamen est, Magos simul cum externo signo stellæ habuisse internum lumen, ac diuinam illustrationem. Ita docet D. Thom. hic art. vltimo: & videtur mihi constans, ac certa sententia, quam ijs verbis docuit Leo Papa ser. 1. de Epiphania. *Dedit ergo aspicientibus intellectum, qui præstuit signum, & quod fecit intelligi, fecit inquiri, & se inueniendum obtulit requisitus: & sermo. 3. Magnitudinem significationis intelligunt, agente hoc sine dubio in eorum cordibus inspiratione diuina, ut eos tanta visionis mysterium non lateret, & quod oculis ostendebatur in solium, animis non esset obscurum, & ser. 4. Præerat huic miraculo gratia Dei, & c. & inferius, quasi exponens secundum sententiam supra citatam, inquit. *Quamuis autem diuina dignationis, & hoc munus, ut cognoscibiles gentibus fieret Natiuitas Saluatoris, ad intelligendum tamen miraculum signi potuerunt Magi etiam de antiquis Balaam prænuntiationibus commoneri.* Idem sentit Fulgentius sermo. de Epiph. & latè Chrysolog. serm. 156. & sequentibus de eodem mysterio, & Augustinus serm. 7. Hinc stellam, inquit, (sicut intelligitur) admirati, cuius etiam esset, consequenti reuelatione nosse meruerunt, Regis videlicet Iudæorum, eoque nato, cum & hoc eius gratia cognouissent, ad eum adorandum hodie occurrere potuerunt, & optime etiā Chrysost. hom. 6. in Matth. Qui hoc confirmat, simul cum Augustino supra, quia Magi non venerunt ad Christum sola cogitatione, & ipse regni temporalis: tum quia non sperarent illum futurum temporalem Regem suum, sed gentis alienæ: tum etiam, quia magno periculo se exposuerunt, notum Regem in alieno Regno, & in ciuitate regia, & coram Rege qui tunc regnabat, futurum successorem quærentes. Præterea, quia infantulum adorarunt nulla Regis videntes insignia, cuius gratiam tunc captare non poterant, si tantum homo, & Rex temporalis futurus crederetur, quandoquidem eorum obsequium non agnoscebat, neque etiam apud illius parentes humanam aucupari beneuolentiam, seu adulationem potuerunt, cum eos pauperes, & inopes esse prospicerent. Denique quia ad patriam redeunt nullo spectato temporali præmio. Cognouerunt igitur Christum esse plus quam hominem, & Regem plus quam temporalem: atqui huiusmodi cognitionem sine gratia Spiritus Sancti habere nequiverunt. Eo vel maxime, quod suis muneribus insignem quandam de Christo cognitionem declararunt, ut supra*

Leo Papa

Petr. Ali-

co.

Six. Senen.

Hieronym.

August.

Leo. Papa

Greg. Nyss.

Chrysost.

Greg. Papa.

August.

Pet. Chryl.

Numer. 24.

Orig.

Basil.

Isidor.

Hieronym.

Augustin.

Greg. Nyss.

Ambros.

Cicer.

Sueton.

Orosius.

Ægellip.

Visa stella.

interius il-

luminati

Magi.

D. Thom.

Leo Papa.

Fulgen.

Chrysost.

August.

Chrysost.

Fides, & re-

ligio Mago-

rum insignia.

supra ex sanctis Patribus citauimus, & vno verbo A dixit eleganter Fulgentius supra. Attende, quid obtrulerunt, & agnosce, quid crediderunt. Deinde in toto itinere, ac diligentia querendi Christum, & in illa animi constantia, qua de illo Ierosolymis interrogarunt, & in illo gaudio valde magno, quo gauisi sunt, visa iterum stella, ac denique in eo obsequio, quo coram puero in praecepti inuentio prociderunt, eumque adorarunt, insignem animi virtutem, fidem, religionem, atque charitatem ostenderunt. Ergo non est dubium, quin singulari, & excellenti gratia ab Spiritu Sancto fuerint interius praeuerti, & adiuti. Postremo in Euangelio legimus post adoratum Christum accepisse Magos in somniis responsum, *nec redirent ad Herodem*, quid ergo mirum, quod existentes in Oriente diuinum responsum acceperint, B vt Christum adorandum adirent? cognouerunt ergo stellae significationem diuino lumine. Voluit autem Deus non tantum interius eos illuminare: sed etiam sensibili stellae signo ducere: tum quia erant imperfecti, & quasi paruuli in fide: tum etiam, quia haec est suauis diuinæ providentiæ dispositio, vt per ea, quæ vnicuique familiaria sunt, vnumquodque ad se trahat, & moueat. Quia ergo Magi in rerum coelestium, ac stellarum consideratione versabantur, ideo eis per noui syderis illustrationem demonstrari voluit, vt recte D. Tho. art. 5. declarat & art. 3. ad 3. vbi dicit ideo ab Oriente fuisse vocatos, vt significaretur a Christo, cuius nomen Oriens est Zachar. 6. attractos fuisse. Denique Chrysost. hom. 11. in cap. 1. Ioannis, Magos dicit fuisse factos a Christo magistros Iudeorum, & homi. 16. & varijs in Matt. ad Christum loquens, inquit, Ipse aduentu tuo Magos ab Oriente vocasti, & Euangelistas eos ad suam remisisti.

QUESTIO XXXVII.

De legibus circa puerum Iesum obseruatis, in quatuor articulos diuisa.

Einde considerandum est de circumcisione Christi. Et quia circumcisio est quadam profectio legis obseruanda (secundum illud Gal. 5. Testificor omni homini circumcidenti se, quoniam debitor est vniuersæ legis faciendæ) D simul cum hoc querendum est de alijs legalibus circa puerum Iesum obseruatis.

Vnde queruntur quatuor.

- Primo, de eius circumcisione.
- Secundo, de nominis impositione.
- Tertio, de eius oblatione.
- Quarto, de matris purgatione.

ARTICVLVS I.

Utrum Christus debuerit circumcidi.

AD primum sic proceditur. Videtur, quod Christus non debuerit circumcidi. Veniente enim veritate, cessat figura. Sed circumcisio fuit Abrahamæ præcepta, in signum fœderis, quod erat de semine nascituro, vt patet Genes. 17. Hoc autem fœdus fuit in Christi natiuitate completum. Ergo circumcisio statim cessare debuit.

2. Præterea, Omnis Christi actio nostra est instructio: unde dicitur Ioan. 13. Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Sed nos non debemus circumcidi: secundum illud Gala. 5. Si circumcidimini, Christus vobis nihil proderit. Ergo videtur, quod nec Christus debuerit circumcidi.

3. Præterea, circumcisio est ordinata in remedium originalis peccati. Sed Christus non contraxit originale peccatum: vt ex supra dictis patet. Ergo Christus non debuit circumcidi.

Sed contra est, quod dicitur Luca. 2. Postquam consummati sunt dies octo, vt circumcideretur puer.

Respondeo dicendum, quod pluribus de causis Christus debuit circumcidi. Primo quidem, vt ostendat veritatem carnis humane, contra Manicheum, qui dixit eum habuisse corpus phantasticum, & contra Apollinarium, qui dixit corpus Christi esse diuinitati consubstantiale: & contra Valentinum, qui dixit Christum de celo corpus attulisse. Secundo, vt approbaret circumcisionem, quam olim Deus instituerat. Tertio, vt comprobaret se esse de genere Abrahamæ, qui circumcisionis mandatum acceperat in signum fidei, quam de ipso habuerat. Quarto, vt ludæis excitationem tolleretur ne eum reciperent, si esset in circumcisus. Quinto, vt obediendi virtutem nobis suo commendaret exemplo. Vnde & octaua die circumcisus est, sicut in lege erat præceptum. Sexto, vt quia in similitudinem carnis peccati aduenerat, remedium, quo caro peccati consueuerat mundari, non respiceret. Septimo, vt legis onus in se sustinens, alios a legis onere liberaret, secundum illud Galat. 4. Misit Deus filium suum factum sub lege, vt eos qui sub lege erant, redimeret.

Ad primum ergo dicendum, quod circumcisio per remotionem carnalis pellicule in membro generationis facta significat spoliationem vitiata generationis, à qua quidem venustat: liberamur per passionem Christi. Et ideo veritas huius figure non fuit plene impleta in Christi natiuitate, sed in eius passione, antequam circumcisio suam virtutem & statum habebat. Et ideo deuit Christum ante suam passionem tanquam filium Abrahamæ circumcidi.

Ad secundum dicendum, quod Christus circumcissionem suscepit eo tempore, quo erat sub præcepto. Et ideo sua actio in hoc est nobis imitanda, vt obseruemus ea, quæ sunt nostro tempore in præcepto: quia vnicuique negotio est tempus, & opportunitas, vt dicitur Eccles. 8. Et præterea, vt Origen. dicit, sicut mortui sumus cum illo moriente, & conserueximus Christo resurgenti: ita circumcisi sumus spirituali circumcissione per Christum, & ideo carnali circumcissione non indigemus. Et hoc est, quod Apostolus dicit Coloss. 2. In quo scilicet Christo, circumcisi estis circumcissione non manu facta, in expoliatione corporis carnis, sed in circumcissione Domini nostri Iesu Christi.

Ad tertium dicendum, quod sicut Christus propria voluntate mortem nostram suscepit, quæ est effectus peccati (nullum in se habens peccatum) vt nos a morte liberaret, & spiritualiter nos faceret mori peccato, ita etiam, & circumcissionem, quæ est remedium originalis peccati, suscepit absque hoc, quod haberet originale peccatum, vt nos a legis iugo liberaret, & vt in nobis spirituales circumcissionem efficere: vt scilicet suscipiendo figuram impleteret veritatem.

COMMENTARIVS.

NON inquit D. Thom. de debito præcepti, seu de morali debito ad morum honestatem necessario: sed solum de debito decentiæ, aut congruitatis. Et hoc sensu respondet debuisse, seu decuisse Christum circumcidi. Cuius rei septem rationes affert, non quidem necessarias: sufficientes tamen, supposito mysterio iam facto. Solum in quinta, quæ fundatur in exemplo obedientiæ, obseruandum est, non esse sensum Christum obediisse præcepto circumcissionis, quo obligaretur, & hoc modo dedisse nobis exemplum obedientiæ, sed potius obreueretiam illius legis se illi subdidisse, cum ea non teneretur, & hoc modo exemplum obedientiæ præbuisse.

Argumenta D. Tho. facilia sunt, eorumque doctrinam sequenti disputatione explananda amplius est. Id vero quod Caietan. notat circa solutionem ad secundum, quāquam alienum est ab hoc loco, corrigendum tamen breuiter est. Tractat enim, an liceat nunc vti circumcissione, nō vt legali cæremonia, necq; ad obser-

Caietan.
Vt uti circum-
cisionis or-
mino illicitum
hoc tempore.

104
157 q. 40. v
art. 4. co. Et
4 di. 1. c. q.
2 art. 2 q. 3.
157 q. 60.
cap. 5.